

Tarafsızlıktan NATO'ya: Türkiye Perspektifiyle İsveç-NATO İlişkileri

From Neutrality to NATO: Sweden-NATO Relations from a Turkish Perspective

Evren KÜÇÜK¹

(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

¹ Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kastamonu-Türkiye, ekucuk@kastamonu.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 30.9.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 16.10.2024

Atf /Cite this article:

Küçük, E. (2025). Tarafsızlıktan NATO'ya: Türkiye Perspektifiyle İsveç-NATO İlişkileri. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 1-14.

This article checked by

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Öz

Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesiyle İsveç ve Finlandiya (ortak bir şekilde) güvenliklerini artırmak adına NATO üyeliğine karar vermişlerdir. Tarihsel süreç içerisinde Rusya'nın Baltık bölgesindeki faaliyetleri her iki devlet için varoluşsal bir tehdit olarak algılanmıştır. Rusya'nın gerçekleştirmiş olduğu askeri faaliyetler ve yaptığı açıklamalar, iki Nordik devletin üyelik sürecini hızlandırmıştır. İsveç'in NATO üyeliği, Türkiye'nin bazı güvenlik endişelerinden dolayı veto edilmiştir. Müzakereler neticesinde Madrid Zirvesi'nde (Türkiye-İsveç ve Finlandiya arasında) üçlü mutabakat metni ile veto krizi sonlandırılmaya çalışılmıştır. Nihayet Mart 2024'te İsveç, NATO'ya 32. üye olarak katılmıştır.

Bu çalışma, olası bir tehdit durumunda küçük bir devletin (İsveç'in) geleneksel dış politikasını terk edip kolektif bir askeri örgüte ihtiyaç duyduğunu ve bunun için de krizleri diplomatik müzakerelerle aşmaya çalıştığı iddiasını ortaya atmaktadır. Bu iddiadan hareketle NATO-İsveç ilişkileri üzerine mevcut siyasi tarih literatürüne katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Söz konusu çalışma İsveç'in olası Rus tehditlerine karşı kolektif bir güvenlik örgütünün desteğini kazanmak istemesi sebebiyle bağlantısızlık politikasını terk ettiğini, Türkiye perspektifiyle ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: NATO, Rusya, İsveç, Kriz, Tarafsızlık

Abstract

With Russia's invasion of Ukraine, Sweden and Finland (jointly) decided to become members of NATO to increase their security. Historically, Russia's activities in the Baltic region have been perceived as an existential threat to both states. Russia's military activities and statements accelerated the membership process of the two Nordic states. Türkiye vetoed Sweden's NATO membership because of some security concerns. As a result of negotiations, an attempt was made to end the veto crisis with a trilateral agreement (between Türkiye, Sweden, and Finland) at the Madrid Summit. Finally, Sweden became NATO's 32nd member in March 2024.

This study argues that in the event of a potential threat, a small state (Sweden) abandoned its traditional foreign policy and needed a collective military organization, and therefore tried to overcome crises through diplomatic negotiations. Based on this claim, it aims to contribute to the existing political history literature on Türkiye-Sweden relations. This study reveals from a Turkish perspective that Sweden abandoned its policy of non-alignment because it wanted to gain the support of a collective security organization against possible Russian threats.

Keywords: NATO, Russia, Sweden, Crisis, Neutrality

Giriş

“Barış zamanında ittifaklara katılmama, savaş durumunda tarafsızlığı hedefleme” ilkesi İsveç’in dış, güvenlik ve savunma politikasının özünü oluşturmaktaydı. Bu durum İsveç’e aktif bir politika izleme, kendi kendine yeterli ve caydırıcı bir askeri savunma sağladı (Ferreira-Pereira, 2005: 466-467). Siyasi ve askeri oluşumların dışında kalma durumu İsveç’i “tarafsızlık” ve “bağlantısızlık” kavramları ile açıklama şartlarını oluşturmuştur. Her ne kadar iki kavram birbirinden farklı olsa da bazen birbirlerinin yerlerine kullanıldı. “İsveç tarafsızlığı” 1995 yılında Avrupa Birliği’ne girmesi ile artık resmi olarak kullanılmayan bir terim oldu (Dahl, 2011: 6). İsveç’in bağlantısızlık süreci ise 1995’ten 2022’ye kadar devam etti. Bu bağlantısızlık siyasi ve ulusal bir tercih iken 2024 yılı itibarıyla NATO üyeliği süreci ile nihayete ermiştir.

Bu çalışma, NATO’nun kuruluşundan itibaren üyeliği gündeme geldiği halde tarafsızlık politikasını gerekçe gösteren İsveç’in niçin bu politikasını terk edip 2022 yılında bu askeri örgüte katılmak istedi? sorusunu siyasi tarih perspektifi ile yanıtlamayı amaçlamaktadır.

Son zamanlarda literatürde İsveç ve Finlandiya’nın NATO üyeliğine dair çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Söz konusu çalışmalar kriz, oyun teorisi, ontolojik güvenlik ve veto bağlamında literatüre önemli katkılar sunmaktadır (Alaranta, 2022; Tokatlı, 2024; Seyaz, 2024; Özkaya-Baştan-İzgi, 2024; Ovalı, 2024; Küçük, 2024). Diğer taraftan literatürde İsveç’in tarafsızlık politikası ve NATO-İsveç ilişkilerine dair de birçok çalışma bulunmaktadır (Tingsten, 1959; Ferreira-Pereira, 2005; Bjereld & Ekengren, 1999; Wahlbäck, 1967; Hoadley, 1981; Chivvis, 2017; Blydal, 2012; Dahl, 2011; Domisse, 2016; Sundelius, 1990). Fakat NATO-İsveç ilişkileri bağlamında Türkiye’nin perspektifiyle ilişkilere odaklanan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum İsveç’in uzun bir süre takip ettiği bağlantısız dış politikasını, NATO üyeliği ile sonlandırması konu hakkında akademik bir çalışmanın yapılmasını gerektirmektedir. Söz konusu çalışma, birincil ve ikincil kaynaklar ile Siyasi Tarih literatürüne özgün bir katkı yapmayı hedeflemektedir.

Çalışma birincil kaynaklar (Türk Dışişleri Arşiv belgeleri) ve basında çıkan haberler doğrultusunda çalışmanın özgünlüğüne katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Bu çalışma Kuzey Atlantik Örgütü’nün (NATO) kuruluş sürecinden (1948) İsveç’in üyeliğine (2024) kadar olan tarih ile sınırlanmıştır. İlk bölümde İsveç’in geleneksel tarafsızlık politikası ele alınacaktır. İkincisi bölümde ise NATO’nun kuruluşundan itibaren İsveç-NATO ilişkileri ve İsveç’in üyeliği kapsamında Türkiye’nin vetosu değerlendirilmeye çalışılacaktır.

“Barış Zamanında İttifaksız, Harp İçinde Tarafsız”: İsveç Dış Politikasında Geleneksel Tarafsızlık ve Bağlantısızlık

İsveç’in dış politikasını ve genel olarak dünyaya karşı tutumunu anlamak için iki olguyu -uzun barış dönemi ile tarafsızlığı- ve son derece sakin iç siyasi gelişimini akılda tutmak gerekir. 1814’den bu yana İsveç ne bir savaşa katılmış ne de herhangi bir ittifaka doğrudan dâhil olmuştur. İsveç, birkaç kez savaş tehdidiyle karşı karşıya kalmışsa da savaşa katılma yönünde somut bir adım atmamıştır. Bunun için iki strateji izlemiştir: İsveç bir yandan yakın çevresindeki büyük güçlerin dâhil olduğu çatışmalarda düzenli olarak tarafsızlığını ilan ederken, diğer yandan da kendisini Rusya’dan koruyabilecek büyük güçlerden sürekli destek aramıştır. İsveç’in coğrafi konumu, ulusal homojenliği ve irredantizmi (kurtarımcılık) ön plana çıkarmaması (Åland Adaları sorunu istisnai bir örnek) savaş tehlikesini azaltmış ve milliyetçi özelemlerini frenlemiştir. Uzun barış ve tarafsızlık dönemi doğal olarak İsveç kamuoyunu etkilemiş ve İsveç’in tarafsızlık politikasının belirlenmesine yardımcı olmuştur. İsveçliler, ulusal bir gelenek olarak görülen bu durumun devam etmesinin mümkün olduğuna inanmıştır. Böylece tarafsızlık politikası onlarca yıldır İsveç ulusal kimliğinin bir parçası olmuştur (Tingsten, 1959: 474-475; Blydal, 2012: 20).

İsveç tarafsızlığının Avrupa’nın diğer tarafsız devletlerinden temel farkı, herhangi bir uluslararası sözleşmeyle garanti altına alınmadığı gibi İsveç Anayasası’nda da bu konuya ilişkin bir düzenleme olmamasıdır. Bu bağlamda, uluslararası ya da ulusal yasalarla belirlenmemiş İsveç tarafsızlığının temelini büyük oranda İsveçlilerin ve İsveç Hükümetlerinin tarafsızlıktaki isteklerinden kaynaklanmaktadır (Alkan-Olsson, 2014: 274).

İsveç Hükümetleri, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasındaki blok rekabetinin ortaya çıkmasıyla birlikte tarafsızlığı, ülkeyi süper güçler arasındaki çekişmelere dâhil olmaktan kurtaracak ve aynı zamanda ulusal ekonomik ve siyasi durumu iyileştirecek faydalı bir araç olarak algılamaya başlamışlardır (Ferreira-Pereira, 2005: 467). Her ne kadar İsveç, gönüllü bir şekilde bu politikayı benimsemiş olsa da bu politikanın ABD, SSCB ve komşu devletler tarafından ne derece benimsendiğini söylemek güçtür.

Soğuk Savaş döneminde İsveç’in hiçbir bloka bağlanmamak hususundaki politikası, zaman zaman diğer İskandinav ülkelerini de rahatsız etmiştir. Örneğin Norveç Dışişleri Bakanı Halvard Lange, İsveç dış politikasının değiştirilmesini istemek konumunda olmadığını fakat bu politikanın İskandinav ekonomik işbirliğinin çerçevesini daraltmaktan da geri kalmayacağını

ifade etmiştir (TDA, 561, 222195-215219-19). Lange, bir başka konuşmasında NATO'ya mensup devletler arasındaki işbirliği yalnız askeri hususlardan ibaret değil aynı zamanda siyasi, ekonomik ve kültürel işbirliği alanlarını da kapsadığını belirtmişti (TDA, 561, 222195-215219-21).

Soğuk Savaşın başlangıcında İsveç, savunma teknolojisindeki gelişmeler nedeniyle kendisini iki açıdan zor bir durumda bulmuştu. Birincisi, uçak ve roket teknolojisindeki hızlı ilerlemeler nedeniyle geniş coğrafi mesafelerin stratejik avantajını kaybetmesiydi. İkincisi, İsveç büyüklüğünde bir devlet artık savunma teknolojisi açısından büyük güçler ve süper güçlerle rekabet edemiyordu. İsveç bağlantısızlık politikasından vazgeçmek istemese de ABD ve NATO ile savunma teknolojisi ve istihbarat alanlarında Doğu-Batı çatışması boyunca devam edecek gizli bir işbirliğine girişti. Örneğin İsveç pistlerinin 1950'lerde SSCB'ye giden potansiyel NATO bombardıman uçaklarına iniş alanı sağlamak üzere genişletilmesi, İsveç'ten Wiesbaden'deki NATO hava kuvvetleri karargâhına özel teleks hattının kurulması ve Soğuk Savaşın sonuna kadar yüksek rütbeli İsveçli subayların NATO personeli pozisyonlarında görevlendirilmesi gibi konular İsveç ve ABD arasında gizli olarak yürütülen faaliyetlerdi (Blydal, 2012: 20-23). İnandırıcı bir tarafsızlık politikası çerçevesinde kamuoyundan gizli bir şekilde yürütülen bu faaliyetler İsveç'in "tarafsızlık" politikasına engel teşkil etmiyordu.

İsveç'in Soğuk Savaş döneminde Üçüncü Dünya Devletleri ile ilişkileri ise dış politikasına önemli prestij sağlamıştı. İsveç, gayrisafi milli hasılasının % 1'ini yoksul ülkelere yardım amaçlı ayırma hedefini ilk tutturan devlet (1967'de) olmuştur. Daha sonra başka devletler tarafından aşılmış olsa da bu hedefe ilk ulaşan ülke olmak, uluslararası kamuoyunda, özellikle de Üçüncü Dünya olarak bilinen ülkeler nezdinde İsveç'in "dünyanın vicdanı" olarak adlandırılmasını sağlamıştı (Alkan-Olsson, 2014: 279).

İsveç Hükümetlerinin oluşturduğu olumlu kamu diplomasisi ve izlemiş olduğu tarafsızlık politikası ülkeye önemli bir prestij sağlamıştır. Nitekim Avrupa'nın tarafsızlığı da 1960'lardan itibaren giderek daha fazla aktif bir dış politika duruşuyla ilişkilendirildi. Tarafsızlık artık izolasyonizm veya istisnacılık olarak değil, küçük gelişmiş ülkelerin uluslararası çatışmalarda arabulucu olarak ve süper güç zirvelerinde ve müzakerelerinde ev sahibi olarak yapıcı bir rol oynamalarına izin veren meşru bir politika olarak görülmekteydi. Avusturya, İsviçre ve özellikle İsveç tarafsızlığı Soğuk Savaş döneminde karşıt görüşlerin bir araya gelebildiği bir platformdu (Aunesluoma ve Rainio-Niemi, 2016: 58). Tarafsızlık (nötralite), Finlandiya açısından bir "yaşam stratejisi" iken İsveç açısından neredeyse ilkesel ve bu bağlamda da kültürel (Alkan-Olsson, 2014: 286).

Soğuk Savaş süresince İsveç her ne kadar ABD ile önemli ilişkiler kurmuş olsa da NATO üyeliğini gündeme getirmekten sakınmıştır. Fakat Berlin Duvarının yıkılması ve SSCB'nin yıkılması ile İsveç hem dış politikasında hem de güvenlik politikalarında değişikliğe gitmiştir. İsveç'in dış politikası 1990'dan bu yana köklü değişikliklere uğramıştır. Neredeyse iki yüzyıl boyunca hem dış politikada hem de güvenlik politikasında tarafsızlığa güvenen ve Doğu- Batı mücadelesi sırasında bağlantısızlık izlenimi vermeye çalışan İsveç aslında uzun bir süredir NATO misyonlarına asker göndermekteydi.

İsveç, 1991 yılında Rusya'nın Baltık komşularına saldırması durumunda tarafsız kalmasının düşünülemeyeceğini ilan ettikten sonra, güvenlik politikasının resmi açıklamasında da artık tarafsızlıktan bahsetmemeye ve 2003 yılından itibaren bağlantısızlık terimini kullanmaya başladı. 2009 yılında da İsveç'in komşularıyla imzaladığı tek taraflı dayanışma deklarasyonu, ülkenin güvenlik politikası doktrinini oluşturmak üzere bağlantısızlığı âdeta tescillenmişti (Blydal, 2012: 25).

Rusya'nın Gürcistan'a müdahalesi (2008), Kırım'ı ilhak etmesi (2014) ve en son Ukrayna'yı işgali etmeye (2022) başlaması Baltık Denizinde de suların ısınmasına yol açtı. Rusya'nın gerek Kafkasya'da gerekse Doğu Avrupa'da yürütmüş olduğu faaliyetler, iki Nordik ülkesi İsveç'in ve Finlandiya'nın paradigma değişikliğine gitmesine yol açtı. Söz konusu gelişmeler, İsveç'in ve Finlandiya'nın yıllardır sürdürdükleri "bağlantısızlık" siyasetini bırakıp NATO üyeliği arayışına girdiği bir süreci başlattı.¹ Fakat İsveç'in NATO üyeliği 2020'lerde ilk defa gündeme gelmemiştir. NATO'nun kuruluşunda dahi İsveç'in üye olması dile getirildiği halde İsveç tarafsızlık politikasını gerekçe göstererek söz konusu ittifaka katılmayacağını belirtmişti.

Kırım'ın yasadışı ilhaki ve Rusya'nın Ukrayna'ya silahlı müdahalesi sonrasında İsveç'in NATO'ya bakışında da önemli değişiklikler yaşanmaya ve kamuoyunda üyelik konusu daha fazla gündeme gelmeye başlamıştı. İsveç Savunma Bakanlığı, NATO ile işbirliğinin hem ulusal savunmada hem de İsveç'in kendi bölgesinde (ve dışında) operasyonlar yürütebilmesi için

¹ Finlandiya'nın tarafsızlık politikası, İsveç'in aksine, hiçbir zaman Fin kimliğinin ayrılmaz bir parçası haline gelmemiştir. Bir görüşe göre tarafsızlık ikincil öneme sahipti ve Finlandiya'yı Demir Perde'nin Batı tarafında tutmaya yarayan pragmatik bir araçtı. Asıl öncelik, Finlandiya'nın özünde var olan Batılı kimliğine uygun olarak mümkün olduğunca Batı Avrupa entegrasyonuna izin veren seçenekler bulmaktı. Bu bağlamda tarafsızlık arzu edilen bir şey değildi. Soğuk Savaş'ın jeopolitik gerçekleri ve Finlandiya'nın Doğu ile Batı arasındaki siyasi açıdan zorlu bölgeye sürüklenmesi nedeniyle Finlandiya'nın benimsemek zorunda kaldığı bir duruştu. Ancak o dönemde mevcut olan en iyi seçenektir (Aunesluoma ve Rainio-Niemi, 2016: 51).

uygun, modern, esnek ve kullanışlı bir alan oluşturduğunu belirtiyordu (Anthony ve Weintraub, 2018: 8).

Üyelik konusunda İsveç'teki siyasi partiler arasında da gelecekte üyelik talebinde bulunup bulunmama konusunda görüş ayrılığı bulunmaktaydı. Sosyal Demokrat Parti, Yeşiller Partisi, Sol Parti ve İsveç Demokrat Partisi, İsveç'in mevcut koşullar altında üyeliğe başvurmaması gerektiğini düşünürken, Hıristiyan Demokrat Parti, Liberal Parti, Merkez Parti ve İlmli (Muhafazakâr) Parti aksi görüşteydi. NATO üyeliğine ilişkin kamuoyu görüşleri 2000'li yıllarda dalgalanmalar gösterse de İsveç savunma ve güvenlik politikasında böylesine temel bir değişiklik için ön koşul olarak görülen yeterli çoğunluk yoktu (Anthony ve Weintraub, 2018: 3). Eylül 2015'te Svenska Dagbladet gazetesi adına yapılan bir anket, İsveçlilerin % 41'inin NATO üyeliğinden yana, %39'unun ise karşı olduğunu göstermişti (Domisse, 2016: 5) 2022'den itibaren İsveç Hükümeti; kamuoyunu ikna etmek için savunma politikalarına ilişkin açıklamalar yaparak Rusya'nın saldırgan davranışlarına, uluslararası (ve Avrupa) norm ve kurallarını hiçe sayması ve siyasi hedeflere ulaşmak için askeri güç kullanma konusundaki faaliyetlerini sık sık vurguladı (Anthony ve Weintraub, 2018: 2). Diğer taraftan İsveçli yetkililer, Kuzey Atlantik Antlaşması'nın 5. Maddesini -herhangi bir üyeye karşı yapılacak silahlı bir saldırının tümüne karşı yapılmış sayılacağı- gündeme getirerek, üyeliğin İsveç'e büyük avantaj sağlayacağını dile getirdiler.

“Müttefikler Savunulacak, Müttefik Olmayanlara (ortaklara) Yardım Edilecek”: İsveç-NATO İlişkileri

Soğuk Savaşın başlamasıyla birlikte ABD ve Avrupalı devletler herhangi bir dış güçten olası bir saldırıya karşı müşterek savunma yapmak amacıyla askeri bir ittifak oluşturma girişimini başlattılar. Batı savunma ittifakının planlanması 1948 baharında başladığında, Norveç'te ve Danimarka'da olduğu gibi, İsveç'te de bir tartışma başladı. İsveç Hükümeti başından beri ittifaka katılmaya karşı çıkarken, bazı politikacılar ve büyük gazeteler, özellikle liberal Dagens Nyheter, İsveç'in üye olması gerektiği konusunda ısrarcı olmuştu. İsveç Hükümeti, 1948'de Danimarka'yı ve Norveç'i bir İskandinav Savunma İttifakı için müzakerelere davet ettiğinde, bu durum üç ülkede NATO için yapılan propagandaya karşı bir girişim olarak değerlendirildi (Tingsten, 1959: 477). Diğer taraftan Norveç'in, NATO'ya katılmak konusunda ABD ile görüşmelere başlaması üzerine SSCB, Norveç'e saldırmazlık antlaşması teklifinde bulundu. SSCB'ye göre küçük devletlerin NATO'ya alınma nedeni ABD'nin askeri üsler oluşturmak istemesiydi. Dönemin basınında SSCB'nin aynı saldırmazlık teklifini İsveç'e ve Danimarka'ya da yapacağı haberleri yayınlanınca İsveç basını söz konusu girişimi (Polonya, Finlandiya ve Baltık ülkelerini örnek vererek) uğursuz bir girişim olarak değerlendirmişti² (TDA, 539, 220209-213962-16). Nitekim Norveç, SSCB'nin saldırmazlık antlaşması hususundaki iki teklifine de olumsuz cevap vermişti (TDA, 539, 220209-213962-0; TDA, 539, 220209-213962-22; TDA, 539, 220209-213962-21). SSCB ise Norveç'in Atlantik Paktına katılmasını doğrudan kendi aleyhinde bir saldırı hazırlığı zemininde yorumlamıştı (TDA, 539, 220209-213962-24). İsveç Dışişleri Bakanı Östen Undén, Paris'te Türk Büyükelçisi N. Menemencioglu ile yaptığı bir görüşmede SSCB'nin Türkiye'ye karşı olduğu gibi Norveç aleyhinde de türlü baskı ve propagandaya girişeceğini ve özellikle Norveç'te askeri üsler kurmak konusunda ısrar edeceklerini iddia etmişti (TDA, 539, 220209-213962-0).

ABD de İskandinav ülkelerinin NATO'ya katılmasını sağlamak için zaman zaman çeşitli şartlar önermişti. NATO'nun kuruluş aşamasında İsveç herhangi bir koşula bağlanmadan ABD'den silah temin etmek isteyince Amerikalı yetkililer, Atlantik paktına katılma şartını ileri sürmüşlerdi. Dönemin Türkiye Stockholm Elçisi Bedi Arbel'e göre “Burası (İsveç) tarafsızlık politikasında ısrar ettiği takdirde ABD buna ehemmiyet vermeyerek Norveç'i elde etmekle yetinecektir. Bu aslında maksada yettiği gibi İsveç'i de çok zor bir durumda bırakarak sonunda maksada yanaştıracaktır.” Nitekim dönemin İsveç basını, Norveç'e karşı “gücenmiş” bir dil kullanmaktaydı (TDA, 539, 220207-213150-0).

ABD'nin öncelikle Atlantik Paktına giren ülkelere silah vereceği vaadinde bulunması müzakere halinde bulunan İskandinavya Birliğinin oluşumuna önemli bir darbe vurmuştu. Hem tarafsızlığı koruyup hem de ABD'den silah alınmasının mümkün olmayacağı mesajı verilmişti (TDA, 539, 220209-213962-0). Atlantik Paktına İskandinav Devletleri de davet edilince Norveç, İsveç'e müracaat ederek Eylül 1948'den itibaren yapılan görüşmelerin olumlu veya olumsuz bir şekilde bitirilmesini talep etti. Batılı devletlerin Norveç'e karşı bir sempati duyduğu ve bu manevi krediyi kaybetmek istemedikleri İsveçlilere kesin bir dille bildirildi. İskandinav devletlerinin NATO'ya girmeleri halinde en önemli korkulardan biri Rusya'nın bu durumu bahane ederek Finlandiya'nın kuzeyini işgal etmesiydi. Danimarka ve Norveç, NATO'ya katılmak şartıyla Batılı devletlerin de onayı ile bir

² Bu dönemde SSCB'nin isteği İsveç'in ya kendileri lehine hayırhah bir politika izlemesi veya hiç olmazsa tamamıyla tarafsız kalmasıydı. Türkiye'nin Stockholm Elçisi Cevdet Dülger'e göre :” İsveç ile daima yakından ilgilenmek ve onun sempatisini kazanmak Rus siyaseti açısından bir gerekliliktir. 1950'lerde İsveç ve SSCB arasındaki spor müsabakaları, kültür ve basın heyetlerinin karşılıklı ziyaretleri, ekonomik ilişkilerde gösterilen kolaylıklar bu perspektiften değerlendirmek gerekir. SSCB de bölgedeki donanmasıyla kontrolündeki devletlere mesaj vermek, tarafsız devletlere donanması ile deniz gücü hakkında bir fikir vermek hedefi taşımaktaydı. SSCB donanmasının önemli bir kısmı Baltık'ta ve kuzeyde bulunduğundan bu bölgeyi kendi nüfuz bölgesi olarak değerlendirmekteydi.” (TDA, 539, 220480-213992-29, 06.04.1954).

İskandinav askeri işbirliği örgütü kurmak için çaba sarf etti. Fakat İsveç böyle bir oluşumun kendisine fayda sağlamayacağını bilakis oluşabilecek tehlikelere karşı yalnız bırakılmış olacaktı. Hem Batılı devletlerin hem de İsveç'in ikna edilmesi halinde İskandinav Devletleri Birliği kurulacaktı. Oslo'da bir araya gelen İsveç, Norveç ve Danimarka başbakanları yaptıkları görüşmede herhangi bir sonuca varamadan ayrılmak durumunda kaldılar. Norveç, NATO görüşmelerine katılma kararı alırken İsveç, Batıya sempatisini muhafaza etmekle beraber silahlanmış bir tarafsızlıkta kalmak hususunu tercih etti. Böylece üç İskandinavya devleti dış politikasını ayrı ayrı belirleme kararı aldı (TDA, 539, 220209-213962-0). Norveç ve Danimarka, İskandinav savunması ile NATO üyeliği arasında bir seçim yaparak NATO içinde kendilerini daha güvende hissettiler. Böylece Mart 1949 tarihi itibarıyla İskandinav devletleri arasında bir ittifak olamayacağı kesinleşti. Danimarka ve Norveç 1949 ilkbaharında NATO'ya girerken İsveç dışarıda kalmayı tercih etti. Böylece İsveç'in tarafsızlığını silahlı ve kuvvetli hale getirmek için tek başına gayret etmesi gerektiği ortaya çıkmıştı (TDA, 539, 220209-213962-0). Nihayetinde Norveç ve Danimarka coğrafi konumlarına ve geçmiş (işgal) deneyimlerine dayanarak NATO'ya katılmayı seçti. Finlandiya'nın ise uluslararası konjonktürü ve SSCB'yi dikkate alması hem o zaman hem de daha sonra ağır bastı (Billström, 2024b; Küçük, 2024: 1129-1130).

Dönemin İsveç Dışişleri Bakanı Östen Undén, “barış zamanında ittifaksız, harp içinde tarafsız bir politika” (TDA, 539, 219565-213220-2), “İsveç geleneksel tarafsızlık siyasetinden asla ayrılmayacaktır” ifadelerine yer vererek İsveç'in hâlihazırda resmen herhangi bir tarafa eğilmesinin çıkarlarına aykırı olduğunu, herhangi bir tarafa cephe almaya zorlanmadıklarını ve şimdiye kadar takip etmiş oldukları geleneksel tarafsızlık politikasından bir zarar görmediklerini ifade etmişti (TDA 539, 219565-213220-2; Küçük, 2024: 1129). Nitekim İsveç'in NATO dışında kalmasında Undén de etkili olmuştu. Undén'in³ dış politika anlayışı aslında İsveç'in tarafsızlık politikasını özetlemekteydi. Ona göre NATO'ya katılmak savaş riskini arttıracak, termonükleer bir savaş durumunda İsveç ne bu savaşın sonucunu etkileyebilecek ne de ittifak tarafından yeterince korunabilecekti. Olası bir konvansiyonel savaş ise İkinci Dünya Savaşı'na çok benzeyecek bu da İsveç'in daha önce izlemiş olduğu politikanın haklılığını ortaya koymaktaydı (Tingsten,1959: 478). İsveç her ne kadar Atlantik Paketi gibi bir askeri oluşuma katılmaktan imtina etse de genel anlamda Batı Avrupa devletlerinin faaliyetleri dışında kalmak istememişti.

Soğuk Savaş döneminde İsveç'in olası bir işgali ancak sınırlı bir süre için önleyebileceği, bu nedenle, her koşulda yurtdışından yardımın gerekli olduğu, atom silahları olmadan güçlü bir direniş gösterilemeyeceği tartışmaları sürse de NATO üyeliği için somut bir adım atılmadı. Fakat İsveç-SSCB ilişkileri de zaman zaman gerginliğini korudu. Soğuk Savaş döneminde Stockholm'deki Sovyet Büyükelçiliği'nin bazı casusluk olaylarına dâhil olması, Sovyet diplomatlarının sınır dışı edilmesi, savaş sırasında İsveçli diplomat Raoul Wallenberg'in Ruslar tarafından tutuklanması (1945) ardından ortadan kaybolması, 1952'de Baltık Denizde (Catalina olayı)⁴ iki İsveç uçağının SSCB tarafından düşürülmesi, Çekoslovakya'da diktatörlüğün kurulması, Berlin ablukası, Kore Savaşı ve Macaristan'daki ayaklanmanın bastırılması gibi olaylar İsveç'in Sovyet saldırganlığına ve tehditlerine karşı tepkinin ve kuşkunun artmasına yol açmıştı (Tingsten, 1959: 480, 484).

Sovyet Rusya'nın zaman zaman Baltık Denzinde sınır ihlallerinde bulunması İsveç ve Finlandiya'yı tedirgin etmeye devam eden en önemli gelişme olmuştur. Örneğin 28 Ekim 1981'de İsveç'in güneydoğusundaki Karlskrona kentinin güneyindeki Sturkö adası yakınlarında bir Sovyet denizaltısının karaya oturması ve yine 1982'de Sovyet denizaltılarının görüldüğüne dair haberlerin yayılması İsveç kamuoyunu meşgul eden konular olmuştur. 1980'lerde İsveç'teki muhafazakâr partiler NATO üyeliği tartışmasını başlatmışlardı. 1986'da sekiz İsveçli subay, gazetede yayınladıkları ortak makalede orduya istedikleri bütçeyi ayırmayan hükümeti sert bir dille eleştirmiş Başbakan Olof Palme, duruma “Bu ülkeyi ben idare ediyorum siz değil” diyerek tepki göstermişti. Denizaltı ihlali iddiaları SSCB çökünceye kadar devam etti. En son 17 Ekim 2014'te İsveç Genelkurmayı, güvenli olduğu belirtilen bir tanığın gözlemine dayanarak Stockholm takımadaları arasında yabancı denizaltıların görüldüğü iddiasını ortaya attı (İkiz, 2016: 207-209). Yabancı denizaltıların İsveç sularına yönelik potansiyel tehdidi 1980'lerin başından beri siyasi tartışmalarda yer alan bir konu olarak kaldı (Blydal, 2012: 21). 2000'li yıllarda ise İsveç, Rus askeri uçakları tarafından bildirilen birkaç hava sahası ihlali ile kendini tehlikede görmeye başlamıştı. İsveç'in Gotland Adası, Soğuk Savaş'ın ardından Baltık Denizi bölgesinde barış ve iş birliğinin damga vurduğu bir dönemde 2005 yılında askerden arındırılmıştı. Ancak Rusya'nın 2014'te Kırım'ı ilhak etmesiyle askerden arındırılmış statüsü kısa sürede İsveç için bir güvenlik sorunu haline geldi. Bu nedenle, İsveç silahlı kuvvetleri, 2016 yılında adaya yeniden daimi birlikler yerleştirmeye karar verdi. 2021 yılında hava savunma sistemleri yeniden etkinleştirildi. Rusya'nın Ukrayna'yı işgali,

³ Östen Undén, İsveç'in stratejik nükleer silahlar inşa etmesine de karşıydı ve 1961 yılında Birleşmiş Milletler'de nükleer silahlardan arındırılmış ülkelerden oluşan bir kulüp kurulmasını (Undén Planı olarak bilinir) önermişti (Scobbie, 2006: 230).

⁴ Uçaklarının düşürülmesi, İsveç kamuoyunda hoşnutsuzluğa yol açmıştı. SSCB de bu hoşnutsuzluk ve husumeti sonraki yıllarda düzeltmeye çalışmışsa da başarılı olamamıştır (TDA, 539, 220480-213992-29, 06.04.1954).

Gotland'ın savunmasına ek takviyeler, tatbikatlar ve yatırım yapılmasına yol açtı (Wieslander ve Adamson, 2023).

İki yüzyıldan fazla İsveç herhangi askeri bir blok içerisinde yer almayı "tarafsızlık" politikasını sürdürmüştü. Ülke her iki dünya savaşının dışında kalmıştı. Soğuk Savaş sırasında da her iki blokla iyi ilişkiler kurmaya çalışmış fakat kültürel ve ekonomik olarak Batı dünyasına bağlı kalmıştı. Sovyetler Birliği'nin dağılmasını izleyen yıllarda İsveç, NATO ile ortaklık faaliyetlerini genişletti ancak üyelik arayışı içerisinde olmadı (Mitchell, 2024). Sovyetler Birliği'nin dağılması ile İsveç, politika değişikliğine giderek güvenlik politikasının geliştirilmesi sürecini başlattı. 1994'te NATO'nun *Barış İçin Ortaklık*'a (Partnership for Peace)⁵ katıldı. Bu durum, İsveç'in yeni tutumunun ilk kurumsal biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. 1995'te tarafsızlık politikasını terk ederek (Finlandiya ile birlikte) Avrupa Birliği üyesi olmuş aynı yıl, İsveç birlikleri ilk kez Bosna-Hersek'te NATO komutası altında görev yapmıştı. O zamandan itibaren, İsveç, NATO'nun Kosova, Afganistan ve Libya'daki destek operasyonlarına katılmış ve 2017 yılında, Ortak Sefer Gücü'nde (JEF) yer almıştır (Billström, 2024a).

İttifakın ve ABD'nin takdirini kazanmayı amaçlayan bu operasyonlar, İsveç'in barışı koruma operasyonlarına katılma geleneğinden gelmektedir. İsveç gibi küçük devletlerin kendi güvenliklerini tek başına garanti edemeyecekleri ve bunun dış aktörler ve müttefiklerle çeşitli düzeylerde işbirliği gerektirdiğine dair artan bir farkındalık şeklinde görülmektedir. İsveç'in dış müdahalelere katılmasının ardındaki nedenlerden biri, kısmen artan Rus gücünü dengelemeyi amaçlayan ABD ile birlikte hareket etmenin bir örneği olarak yorumlanabilir (Pedersen, 2018: 230). Öyle ki NATO'nun web sayfasında İsveç, "NATO'nun en faal ve etkin partnerlerinden birisi" olarak tanımlanmaktadır (Alkan-Olsson, 2014: 289). Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana, İsveç ve Finlandiya kısmen Balkanlar ve Afganistan'daki NATO liderliğindeki operasyonlara katılımı sayesinde askeri faaliyetler konusunda NATO standartlarına yaklaştı.

Ukrayna'nın 24 Şubat 2022'de işgali, bardağı taşıran son damla olmuş (Levin, 2023) ve İsveç'in tehdit algısı daha da somutlaşmış ve ABD'nin daveti üzerine İsveç'in NATO üyeliği bir kez daha gündeme gelmiştir. Açık Kapı Politikası gündeme getirilerek her iki Nordik ülkesinin güvenliğinin sağlanacağı ve üyeliklerin NATO'ya güç katacağı ifade edilmiştir. NATO'nun açık kapı politikası, NATO'nun onuncu maddesine dayanmaktadır. Bu maddede Kuzey Atlantik bölgesinin, güvenliğini destekleyecek bir konumda bulunan herhangi bir Avrupa devletine açık olduğu ifade edilmektedir. Soğuk Savaş'tan sonra NATO, SSCB'den ayrılan devletlerin demokratik değerlere sahip olması ile NATO'nun genişleyeceğini ve bu genişlemeyi "memnuniyetle karşılayacaklarını" Ocak 1994 Brüksel Zirvesi'nde de belirtmişti (The North Atlantic Treaty, 1949). İsveç ve Finlandiya'nın üyeliği somut bir şekilde ele alınmaya başlayınca Rusya olaya müdahil olmaya başlamıştır.

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, başta NATO ülkeleri olmak üzere İsveç ve Finlandiya Dışişleri Bakanlarına bir mektup göndererek NATO'nun "sorumsuz genişlemesine" değinerek diğer ülkelerin güvenliği pahasına kendi güvenliklerini güçlendirmeme yükümlülüklerine uyup uymayacaklarını sormuştu (MFA, 2022; YLE, 2022). İsveç ise söz konusu mektubu bir "ültilatom" ve "şantaj" olarak değerlendirmiştir. İsveç ve Finlandiya, bu mektubu Rusya'nın üyeliklerine izin vermeyeceği ve Rus nüfuz alanındaki konumlarını kabul etmeleri gerektiği şeklinde algılamışlardır (Sverigesradio, 2022; Billström, 2024a). Rusya'nın faaliyetlerini ve söz konusu mektubu bir tehdit olarak değerlendiren İsveç ve Finlandiya, Baltık bölgesinde artık yalnız kalmak istememişlerdir. Başta Finlandiya kadar istekli olmayan İsveç, kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olduğunu ve güvenlik politikası tercihlerini bağımsız olarak belirlemek adına Finlandiya ile birlikte yönünü tamamen NATO'ya çevirmiştir.

Ukrayna'nın işgali, İsveçlilerin ve hatta Batı'daki diğer birçok milletin tahmin ettiğinden daha fazla bir şekilde Rusya'nın öngörülemez bir komşu olduğunu göstermiştir. Savaş, Rusya'nın revizyonist jeopolitik hedefler peşinde olan bir devlet olarak görülmesine yol açtı. İsveç'in, Atlantik'in her iki yakasındaki NATO üyeleriyle derin bağları olan bir demokrasiye ve büyük bir savunma sanayisi ile gelişmiş bir orduya sahip olması üyelik sürecini hızlandırdığı gibi üye ülkelerinin de desteğini almasını sağlamıştı (Mitchell, 2024). NATO ile ortak hareket eden İsveç, üye olmadan önce askeri standartlarını NATO yapılarıyla mümkün olduğunca uyumlu hale getirmişti.

NATO ile ortaklık, (operasyon ve barış gücüne katılmak) İsveç'in dış ve güvenlik politikasının merkezi haline geldiğinin bir göstergesiydi. Bu da ABD ile yakın ilişkiyi korumanın bir yolunun da barış operasyonlarına katılmak olduğuna işaret etmekteydi. İsveç bu katılımı NATO'nun resmi bir üyesi olmaksızın güvenilir bir müttefik olduğunu kanıtlamaktaydı. Dolayısıyla bu ortaklık İsveç'in güvenliğini ve uluslararası arenadaki etkisini korumak ve güçlendirmek için önemliydi. Buna ek olarak, NATO operasyonlarına katılarak -Soğuk Savaş dönemindeki tarafsızlık politikasının ardından- İsveç'in NATO topluluğuna ait olduğunu göstermekteydi. Dayanışmasını göstererek NATO'nun gelecekte İsveç'e yardım etme olasılığını da

⁵ NATO'nun Avrupa ve eski SSCB Devletleri arasında güven oluşturmaya yönelik bir ortaklık programıdır.

arttırmaktaydı (Pedersen, 2018: 231). Fakat bu ortaklık İsveç'in güvenliğini garanti etmemektedir.

İki Nordik ülkesinin üyeliğini sağlamak için bu ülkelerden birine (veya her ikisine) yönelik bir saldırı olması halinde NATO'nun karşılık vermesinin garanti olmadığı açıkça ifade edilmişti. İttifakın eski Genel Sekreter Yardımcısı "üyeler ve ortaklar arasında her zaman bir çizgi olacaktır" demişti. Üst düzey NATO yetkilileri de "Müttefikler savunulacak, Müttefik olmayanlara (ortaklara) ise yardım edilecektir" açıklamasını yapmıştı (Anthony ve Weintraub, 2018: 10). NATO, artık ortakları için neler yapabileceğine göre değil, aynı zamanda ortakların NATO için neler yapabileceklerine göre değerlendirme yapmaya başlamıştı. Böylece ittifak, ortakların askeri katkılarıyla ve devam eden operasyonlarda riskleri paylaşmaya istekli olup olmadıklarıyla da ilgilenmekteydi (Pedersen, 2018: 232). Gerek NATO'nun tam bir güvence vermemesi gerekse Rusya'nın faaliyetleri, İsveç'in durumunu daha da kritik hale getirmektedir. Her ne kadar İsveç-NATO ilişkileri olumlu bir seyir izlese de İsveç'in, Kuzey Atlantik Antlaşmasının 5. maddesinden mahrum kalması ve NATO'nun savunma planlarında yer alamaması güvenliği açısından bir zafiyet oluşturmaktadır.

Rusya'nın Baltık denizindeki (bildirim yapmadan) askeri tatbikatları, Rus uçak ve gemilerinin sınır ihlalleri, istihbarat faaliyetleri, Putin'in öngörülemeyen davranışları gibi unsurlar İsveç'in üyeliğini ivedi hale getirmişti. Diğer taraftan İsveç istihbarat raporları, Rusya'nın faaliyetlerinin doğrudan bir tehdide ya da askeri güç kullanımına dönüşmesi halinde ülkenin buna karşılık verebilecek bir donanıma sahip olmadığı sonucunu ortaya koyuyordu. Bölgesel savunma kapasitesinin azalması ve yeni güvenlik risklerinin ortaya çıkması İsveç için bir güvenlik açığı olarak değerlendirilmişti. İsveç, dış politikasında bağlantısız ve savunma alanında dış saldırılara karşı güçlü savunma yapabilen bir devlet olmasına rağmen bölgesel savunmadan ziyade kriz yönetimi operasyonlarına odaklanmıştı (Anthony ve Weintraub, 2018: 2-4).

İsveç ile Finlandiya'nın NATO üyeliği ve Türkiye

Rusya'nın Avrupa'daki komşularının egemenliğine saygı göstermemesi, bölgesel güvenlikte bir bozulmaya neden oldu. Ekonomik zorluklar ve Covid-19 salgınının uzun süreli etkileri, diğer Avrupa devletlerinin bu durumla başa çıkmasını daha da zorlaştırdı. İsveç ve Finlandiya için Rus tehdidine karşı koymanın yollarından biri, onlarca yıllık bağlantısız statülerini sona erdirmektir (Seyaz, 2024: 139). Bu arada ABD'de Joe Biden yönetimi, Ukrayna işgali ile Rusya'yı caydırmak için Avrupalı müttefiklerini bir araya getirmeye yönelik bir politika oluşturdu. Aralık 2021 itibarıyla Finlandiya'nın ve İsveç'in NATO başvurularını potansiyel aday olarak başlatmaları için ön hazırlıklara başlandı (Alaranta, 2022: 4). Rusya'nın takip ettiği politikalar, Nordik bölgesindeki jeopolitik durumu da değiştirmeye başlamıştı. Bu durumdan etkilenen İsveç ve Finlandiya 18 Mayıs 2022'de 'hızlı ve ani'⁶ bir şekilde NATO'ya dâhil olma kararı aldılar. İsveç'in ve Finlandiya'nın üyelik başvurusu yapacaklarını açıklamaları üzerine Türkiye, bu başvuruları onaylamayacağını ve gerektiği takdirde veto hakkını kullanacağını ifade etmiş gerekçe olarak iki Nordik ülkesinin Türkiye aleyhinde faaliyetler yürüten terör örgütlerine destek verdiği belirtilmiştir (Ergin, 2023).

Türkiye ve İsveç arasında cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren çeşitli sorun ve krizler mevzu bahis olmuştur. 2000'li yıllarda da benzer sorunlar (İsveç meclisindeki soykırım iddialarına dair oylama kararları) oluşmuştu (Küçük, 2015). En son ise İsveç'in NATO üyelik krizi baş göstermişti.

İsveç, 17 Mayıs 2022 tarihinde Finlandiya'nın NATO'ya katılma niyetini takiben İsveç'in NATO'ya katılma başvurusunu imzaladı. Ardından 18 Mayıs'ta da her iki devlet NATO'ya üye olmak için resmi başvuruda bulundu. Fakat Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılımının Türkiye'nin haklı endişeleri giderilmediği müddetçe mümkün olmayacağını ifade etmiştir. Stockholm'ün ve Helsinki'nin, terör örgütleri mensuplarını barındırdığı ve topraklarında faaliyet göstermesine izin verdiği sürece Türkiye'nin, bu iki devletin üyeliklerini desteklemesinin ihtimal dâhilinde olmadığını söylemiştir (Reuters, 2022). Fakat İsveç Hükümeti, Türkiye'nin tüm isteklerini yerine getiremeyeceğini dile getirmiş bu da Türkiye-İsveç ilişkilerinde NATO üyelik krizinin uzamasına neden olmuştur (Euronews, 2023). Nitekim Türkiye, terörizmle ilişkili olan kişilerin iadesini istemesi ve ilgili ülkelerin kendi mevzuatlarını değiştirmeleri gibi istekleri İsveç ve Finlandiya'yı zor durumda bırakan önemli unsurlar olmuştur.

İsveç'te Kuran-ı Kerimin yakılması, İsveç'in Türkiye'nin iadesini istediği kişileri iade etmemesi, siyasetçilerin Türkiye aleyhindeki açıklamaları, ülkedeki protesto yürüyüşleri⁷ gibi olaylar, Türkiye'nin İsveç vetosunu sürdürmesine neden olmuştur.

⁶ İsveç Hükümeti, 2022 yılının başında dahi NATO üyeliğini 'şimdilik' düşünmediklerini ifade etmişti. Gerekçe olarak da Avrupa'daki güvenlik durumunun istikrarını bozacağı ihtimali dile getirilmişti. İsveç Savunma Bakanı P. Hultqvist da görevde bulunduğu süre içerisinde ülkesinin NATO'ya dâhil olmayacağını belirtmişti (AA, 2022a).

⁷ İsveç'in Ankara Büyükelçisi S. Herrström, İsveç devlet televizyonunda (SVT) Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Türkiye'ye yönelik hakaret içerikli ifadeler ve görüntüler içeren program nedeniyle Türk Dışişleri'ne çağrıldı. İsveç Büyükelçisi Herrström'e, ifadelerin ve görüntülerin nahoş

1 Şubat 2023'te İsveç'in, aşırı sağcı politikacı Rasmus Paludan'ın Kuran'ı yakma gösterisine müsaade etmesi nedeniyle Türkiye'nin Finlandiya'nın NATO üyeliğine olumlu baktığı, ancak İsveç'in NATO üyeliğine olumsuz yaklaştığı ifade edilmiştir (Reuters, 2023; AA, 2023a).

NATO Madrid Zirvesi öncesinde Genel Sekreter Jens Stoltenberg'in girişimleri ve ABD Başkanı Joe Biden'ın telefon diplomasisi, tarafların anlaşmasını sağlamıştı. Ankara, Helsinki ve Stockholm arasında yapılan görüşmeler sonucunda nihayet Madrid Zirvesinde Türkiye, İsveç ve Finlandiya arasında Üçlü Muhtıra imzalanmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2023; AA, 2022b). İmzalanan muhtıra ile tarafların somut adımlar atacakları taahhüt edilmiş fakat İsveç'te Kuran-ı Kerimin yakılma eylemlerinin devam etmesi, Türkiye'nin iadesini istediği kişilerin teslim edilmemesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Türkiye aleyhindeki açıklamalar ve protesto yürüyüşleri Türkiye'nin İsveç vetosunu sürdürmesine neden olmuştur. Türkiye Stockholm Büyükelçiliği önünde Kuran-ı Kerimin yakılması üzerine Finlandiya'nın NATO üyeliğine onay verildiği halde İsveç'in NATO üyeliğine hayır demiştir. (Reuters, 2023). Cumhurbaşkanı Erdoğan, Ankara'da Finlandiya'nın NATO üyeliğini onayladığını açıklarken, Finlandiya'nın üçlü muhtıradaki taahhütlerini yerine getirmek için samimi adımlar attığını, İsveç'in ise teröristlere kucak açtığını ifade etmiştir (BBC, 2023). 4 Nisan 2023'te Finlandiya, NATO'nun otuz birinci üyesi olurken İsveç bir süre daha beklemek zorunda kalmıştır.

İsveç'te 1 Haziran 2023 tarihinde Türkiye'nin endişelerini en azından kısmen gidermeyi amaçlayan yeni bir terörle mücadele yasasının yürürlüğe girmesi üzerine Cumhurbaşkanı Erdoğan, Temmuz 2023'te Litvanya'daki NATO zirvesinde İsveç'in üyeliğine evet diyerek kararı onaylaması için TBMM'ye gönderme sözü verdiğini açıklamıştır. Türkiye'nin veto kararında ABD faktörü de dâhil olmuştu. Türkiye'nin veto taktiğinde ABD'nin Suriye politikası üzerinde baskı kurarak Ortadoğu'da güç projeksiyonu için alan sağlamak için bir araç olarak kullanıldığı da iddia edilmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin eylemleri ittifak içi muhalefet olarak tanımlanmaktadır (Alaranta, 2022:8). Veto kartı, Türk-Amerikan ilişkilerinde bir enstrüman olarak kullanıldığını söylemek mümkündür. Nitekim Cumhurbaşkanı Erdoğan 5 Aralık 2023'te yaptığı açıklamada İsveç'in NATO'ya katılım protokolünü meclise sevk ettiğini ABD'nin de eş zamanlı olarak F-16 konusunu kongreden geçirmesini talep etmiştir. Nihayet ABD'nin de onay vermesi ile 23 Ocak 2024'te Türkiye Büyük Millet Meclisi, İsveç'in NATO başvurusunu onaylamıştır (AP, 2024; The Guardian, 2024; Ergin, 2024).

İsveç'in üye olması ile birlikte NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, "NATO'nun kapısının açık kaldığını ve her milletin kendi yolunu seçme hakkına sahip olduğunu" ifade ederek açık kapı politikasının süreceğini belirtmiştir (NATO, 2024). İsveç Dışişleri Bakanı Billström ise NATO üyesi olmanın İsveç'in dış ve güvenlik politikasında bir paradigma değişimi anlamına geldiğini bunun aynı zamanda İsveç'in son yıllarda yaptığı yolculuğun doğal ve son adımı olduğunu söylemiş bunu aynı zamanda İsveç'in bağlantısızlık politikasına uzun bir vedanın doruk noktası olarak belirtmiştir (Billström, 2024a). Böylece bağlantısız bir devlet olarak tanımlanan İsveç, uzun bir zamandır ortak bir şekilde hareket ettiği askeri ittifak içerisine dâhil edilerek NATO'nun otuz ikinci üyesi olmuştur. İsveç'in yeni statüsü, NATO'yu Rusya'ya karşı güçlendirirken "İsveç'i daha güvenli ve tüm ittifakı daha emniyetli" hale getirip getirmediği belirsizliğini sürdürmektedir (Panda ve Duggal, 2024).

NATO'nun kuruluşundan itibaren üyeliği gündeme geldiği halde bağlantısızlık politikasını gerekçe gösteren İsveç niçin bu politikasını terk edip 2022 yılında örgüte katılmak istedi? sorusu şu şekilde izah edilebilir;

- İsveç'in Rus tehditlerine karşı kolektif bir güvenlik örgütünün desteğini kazanmak ve NATO'nun 5. maddesinden istifade etmek istemesi
- Tespit edilemeyen denizaltıların ve Rusya'nın, zaman zaman İsveç sınırlarını ihlal etmesi,
- Rusya'nın 1940'lardaki duruma göre daha tehditkâr olması,
- Putin'in öngörülemez politikaları,
- Finlandiya'nın NATO'ya katılmak istemesi üzerine İsveç'in Baltık bölgesinde yalnız kalmak istememesi,
- İsveç'in olası bir tecavüze karşı yalnız başına cevap verebilecek bir güçte olmaması,
- Rusya'nın Arktik ve Baltık bölgesinde aktif olmak istemesi,
- Yerel ve uluslararası basında V. Putin karşıtlığının körüklenmesi ve bunun İsveç kamuoyunda rahatsızlık (korku) oluşturması

karşılandığı iletildi (CNN Türk, 2022). İsveç Dışişleri Bakanlığı, devlet televizyonuna gönderdiği mesajda Stockholm'de, bir caminin önünde (Kurban Bayramı'nın ilk gününde) Kur'an-ı Kerim'in yakılmasını kınayarak, ırkçılık, zenofobia ve hoşgörüsüzlüğün ülkede olamayacağını açıkladı (AA, 2023b).

- Rusya'yı dengelemek (veya durdurmak) için savunma konularında ülkesine daha fazla ekonomik yatırımlar yapma zarureti,
- Siyasi partilerin ve basının (kamuoyunu yönlendirerek) üyeliğe destek vermesi gibi hususlar etkili olmuştur.

Bu açıdan İsveç'in NATO'ya katılma nedenleri, Türkiye'nin üyeliğine (1952) benzerlik teşkil ettiği ileri sürülebilir⁸; Rusya'nın tehditlerini bertaraf etmek, Büyük devlet(ler)in desteğini kazanmak, kamuoyunu sürece çok fazla dâhil etmeden üyelik sürecini tamamlamak, Rus tehditlerini kamuoyunda abartmak ve NATO'nun beşinci maddesi çerçevesinde güvence almak gibi unsurlar benzerlik göstermektedir.

İsveç Başbakanı Ulf Kristersson da "Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik vahşi ve tam kapsamlı işgali, İsveç'i tam teşekküllü NATO üyeliğinin tek makul seçenek olduğu sonucuna ulaştırdı" diyerek İsveç'in üye olmasında Rusya'nın asıl faktör olduğunu vurgulamıştı. Benzer biçimde ABD başkanı Joe Biden da Finlandiya NATO'ya katıldığında şu ifadelerle yer vermişti: "Putin Ukrayna'nın Finlandiyalaştırılmasını [Finlandizasyon]⁹ istedi, ancak Finlandiya'nın Natolaştırılmasını sağladı" diyerek Rusya'nın NATO'nun genişlemesine sebep olduğunu belirtmişti (Kristersson, 2024).

NATO Genel Sekreteri Stoltenberg de İsveç'in üyeliğinin onaylandığı gün şu ifadelerle yer verdi: "Bu tarihi bir gün. İsveç artık NATO masasında hak ettiği yeri alacak ve NATO politikalarını ve kararlarını şekillendirmede eşit söz hakkına sahip olacak. 200 yılı aşkın bağlantısızlıktan sonra İsveç artık Müttefiklerin özgürlüğü ve güvenliğinin nihai garantisi olan beşinci madde kapsamında sağlanan korumadan yararlanıyor" (NATO, 2024).

Sonuç

Bu çalışma İsveç'in, NATO üyeliğinde Rusya'nın başat etken olduğu, Baltık bölgesinde yalnız kalmamak ve olası Rus tehditlerine karşı kolektif bir güvenlik örgütünün desteğini kazanmak istediğinden dolayı bağlantısızlık politikasını terk ettiğini ortaya koymaktadır.

Yukarıdaki tartışmalar ışığında bu çalışma, tarafsızlık ve İsveç-NATO İlişkileri konusunda şu altı sonuca varmaktadır: Birincisi, NATO üyeliği ile İsveç'in ulusal ve uluslararası kimliğini oluşturan "bağlantısızlık" statüsü 2024 yılı itibariyle resmen sona ermiştir. İsveç, dış politikasının temel taşı oluşturan "tarafsızlık" ve "bağlantısızlık" bir kimlik olarak gelişme kaydetmişti. Fakat İsveç'in NATO'ya katılması ile hükümetin dış politika anlayışı da değişti. Jeopolitik risklerin yoğun biçimde hissedildiği bir dönemde üye olan İsveç'in dış ve güvenlik politikasının ana unsurunu NATO oluşturmaya başladı. Lakin İsveç, NATO ittifakına katılmakla küresel nükleer silahsızlanma çabalarındaki öncü rolünü kaybettiği söylenebilir. İsveç'in 19. yüzyıldan itibaren sürdürdüğü geleneksel tarafsızlık politikası, kendisine uluslararası camiada bir saygınlık kazandırmıştı. İsveç'in NATO'ya katılması ile söz konusu saygınlığın ne kadar korunacağı bir takım soru işaretlerini barındırmaktadır.

İkincisi, diğer tarafsız devletlerden (Avusturya, Finlandiya) farklı olarak İsveç'in tarafsızlığı gönüllü bir şekilde benimsenen bir politika olmuştur. "Tarafsızlık" 1814'ten itibaren hem İsveç dış politikasının hem de ulusal kimliğinin bir parçasını oluşturmuştu. Bir başka deyişle kendine özgü ulusal devlet ideolojisinin bir unsuru haline gelmişti. Her ne kadar tarafsızlık ideolojisi 1995'te sona ermiş olsa da mirası (bağlantısızlık) hemen yok olmamış 2022'ye kadar sürmüştür. Dolayısıyla bu bir gecede terk edilen bir dış politika aracı değildi.

Üçüncüsü, İsveç ve Finlandiya'nın kabul edilmeleri NATO'nun hareket etme kapasitesini güçlendirdiği gibi NATO-AB iş birliğine yeni bir ivme kazandırmıştır. İsveç'in ve Finlandiya'nın AB ve NATO üyelikleri ile AB'nin ve NATO'nun Atlantik kıyısından Baltık Denizi'ne ve Arktik'ten Akdeniz'e kadar genişlemesini sağlamıştır. Diğer taraftan üyelik ile birlikte Baltık Denizi'nde Rusya çevrelenmiş hale geldi. Baltık Denizi, Rusya'nın ticareti ve güvenliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Dolayısıyla Nordik Ülkelerinin, NATO desteği ile bölgede etkin olması Moskova için arzulan bir durum olmadığı gibi Rusya'nın faaliyet alanını daraltan bir durum olmuştur. NATO'nun, (Kuzey Avrupa ve Arktik bölgesinde) Rusya ile doğrudan komşu haline gelmesi bölgenin askeri açıdan daha fazla hareketlenmesine yol açmış ve olası hibrit savaşların önü açılmıştır.

Dördüncüsü, İsveç ve Finlandiya 1995 yılında AB'ye üye olmakla tarafsızlık (birbirinden farklı olsa da) politikalarını terk

⁸ Gerek Türkiye'nin gerekse İsveç'in NATO'ya katılım gerekçeleri benzerlik göstermiştir. Her iki devletin üyelik gerekçeleri arasında Rus tehdidi başat faktör olmuştur. NATO'nun kuruluşundan itibaren Türkiye üye olmak isterken İsveç tarafsızlık politikasını gerekçe göstererek üyeliğe sıcak bakmamıştı. Değişen konjonktür ile İsveç, NATO'ya üye olmak isterken üyelik konusunda ABD baskın rol oynadı. Benzer şekilde Türkiye'nin üyeliğine Danimarka ve Norveç (ve İngiltere) karşı çıkarken ABD, Türkiye'nin üye olmasında ısrarcı olmuştu. Hatta Türkiye'nin NATO'ya girmek hususundaki girişimleri Danimarka ve Norveç'in itirazlarına maruz kalması durumu İskandinavya Devletleri arasında aynı mahiyette hislerin ifadeleri olarak değerlendirilmişti (TDA, 539, 219565-213220-2).

⁹ Finlandizasyon: Finlandiya'nın Soğuk Savaş süresince zoraki bir şekilde izlediği tarafsızlık politikasıdır (Küçük, 2024).

etmişlerdir. Fakat bağlantısızlık siyaseti çerçevesinde herhangi bir askeri örgüte katılmayı arzulamamışlardır. Değişen jeopolitik koşullar ile kimliklerinin bir parçasını oluşturan dış politika anlayışı da değişmeye başlamıştır. Uluslararası konjunktürde küçük devletlerin, güvenlik zafiyeti oluştuğunda bir hami arayışı içerisine girdiğini göstermişlerdir.

Beşincisi, İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılması ile birlikte tarihte ilk defa Nordik Devletleri (Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç ve İsveç) bir çatı altında ortak bir savunma örgütü içerisinde yer almaya başlamıştır. Arktik Konseyi'nin sekiz üyesinden yedisi artık NATO üyesi olmuştur. Bu da ilerleyen süreçte Arktik bölgede işbirliği imkânlarının artmasını sağlayacaktır.

Altıncısı, Rusya'nın faaliyetlerini bir tehdit olarak değerlendiren İsveç ve Finlandiya, Baltık bölgesinde Ukrayna benzeri bir kader yaşamamak için NATO şemsiyesine girmeye karar vermiştir. İsveç ve Finlandiya yürüttükleri diplomatik müzakereler neticesinde gerek ABD'nin gerekse Avrupalı devletlerin tam desteğini almışlardır. Hatta Rusya'nın tepkisini çekmemek için zaman zaman Moskova da gelişmelerden haberdar edilmiştir. NATO'nun ve ABD'nin desteğiyle İsveç ve Finlandiya, diplomatik müzakerelerle Ankara'yı (ve Budapeşte'yi) ikna ederek veto sürecini olumlu bir şekilde nihayete erdirmişlerdir.

Kaynaklar

- AA, (Anadolu Ajansı) (2022a). “Swedish defense minister says Sweden to not join NATO while he holds post”, <https://www.aa.com.tr/en/europe/swedish-defense-minister-says-sweden-to-not-join-nato-while-he-holds-post/2531189>, (20.09.2024).
- AA, (2022b). “Madrid’de Türkiye, Finlandiya ve İsveç arasında ‘Üçlü Muhtıra’ imzalandı”, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/madridde-turkiye-finlandiya-ve-isvec-arasinda-uclu-muhtira-imzalandi/2625012>, (23.9.2024).
- AA, (2023a). “Cumhurbaşkanı Erdoğan: Kur’an’ın yakılmasına, yırtılmasına müsaade ettiği sürece İsveç’in NATO üyeliğine ‘evet’ demeyiz”, <https://www.aa.com.tr/tr/politika/cumhurbaskani-erdogan-kuranin-yakilmasina-yirtilmesine-musaade-et-tigi-surece-isvecin-nato-uyeligine-evet-demeyiz/2803092>, (20.09.2024).
- AA, (2023b). “İsveç Dışişleri Bakanlığı Kur’an-ı Kerim yakılmasını kınadı”, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/isvec-disisleri-bakanligi-kuran-i-kerim-yakilmasini-kinadi/2935360>, (21.09.2024).
- Alaranta, T. (2022). "NATO's Nordic enlargement and Turkey's reservations: Trilateral Memorandum of Understanding in the context of Turkey's wider strategic interests", FIIA Briefing Paper 349, <https://www.fia.fi/en/publication/natos-nordic-enlargement-and-turkeys-reservations>, (4.11.2024).
- Alkan-Olsson, İ. (2014). “Bir Dış Politika Modeli Olarak Nordik Model ve İsveç’in Dış Politikası”, Dış Politika, Edt. F. Sönmezoğlu-Ö.E.Bayır, İstanbul: Der Yayınları.
- Anthony, I. and C. Weintraub, (2018). “Closing Sweden’s Military Security Deficit: the National Debate on NATO Membership”, NATO Defense College, 144:1-16.
- Aunesluoma, J. and J. Rainio-Niemi. (2016). “Neutrality as Identity?: Finland’s Quest for Security in the Cold War”. *Journal of Cold War Studies*, 18(4), 51-78.
- Associated Press (AP), (2024). “Timeline of Sweden’s bid to join the NATO alliance”, <https://apnews.com/article/sweden-turkey-nato-timeline-hungary-fe9560e80b1a43c4037eea7c6f5176bd>, (20.09.2024).
- BBC, (2023). “İsveç Dışişleri Bakanı Billström...” <https://www.bbc.com/turkce/articles/c2q107l1nn34o>, (20.09.2024).
- Billström, T. (2024a). “Statement of Government Policy Following Sweden’s Accession to NATO”, <https://www.government.se/speeches/2024/03/statement-of-government-policy-following-swedens-accession-to-nato/>, (19.09.2024).
- Billström, T. (2024b). “Why Sweden joined NATO - a paradigm shift in Sweden’s foreign and security policy”, <https://www.government.se/speeches/2024/04/why-sweden-joined-nato---a-paradigm-shift-in-swedens-foreign-and-security-policy/>, (19.09.2024).
- Bjereld, U., & Ekengren, A.-M. (1999). “Foreign Policy Dimensions: A Comparison between the United States and Sweden”, *International Studies Quarterly*, 43 (3), 503–518.
- Blydal, C.J. (2012). “Foreign–Policy Discussions in Sweden After 1990: From Neutrality to NATO?” Konrad Adenauer Stiftung.
- Chivvis, C. S. (2017). “Sweden, Finland, and NATO”, German Marshall Fund of the United States.
- CNN Türk, (2022). “İsveç’in Ankara Büyükelçisi Dışişleri Bakanlığı’na çağrıldı”, <https://www.youtube.com/watch?v=rNhCuFrXtq8>, (20.09.2024).
- Dahl, A.-S. (2011). “Sweden, Finland and NATO: Security partners and security producers”, In R. Nurick & M. Nordenman (Eds.), *Nordic-Baltic Security in the 21st Century: The Regional Agenda and the Global Role* (pp. 6–11). Atlantic Council.
- Domisse, A. (2016). “Enlargement to the North?: Sweden, Finland and NATO”. Konrad Adenauer Stiftung, 212: 1-7.
- Ergin, S. (2023). “Erdoğan’ın İsveç’in NATO üyeliği ve F-16 konusundaki sürpriz adımı nasıl değerlendirilmeli?”, <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/sedat-ergin/erdoganin-isvecin-nato-uyeligi-ve-f-16-konusundaki-surpriz-adimi-nasil-degerlendirilmeli-42372900>, (20.09.2024).
- Euronews, (2023). “İsveç Başbakanı: NATO üyeliği için Türkiye’nin tüm taleplerini karşılayamayız”, <https://tr.euronews.com/2023/01/08/isvec-basbakani-nato-uyeligi-icin-turkiyenin-tum-taleplerini-karsilayamayiz>, (22.09.2024).
- Ferreira-Pereira, L. C. (2005). “Swedish military neutrality in the post-cold war: ‘old habits die hard’”. *Perspectives on European Politics and Society*, 6 (3), 463-489.
- Hoadley, S. (1981). “Sweden’s foreign policy: the costs of neutrality”, *New Zealand International Review*, 6 (1), 24–25.

- İkiz, O. (2016). *Sarışınlar ve Geyikler İsveç Yazıları*, Stockholm: İkiz Books.
- Kristersson, U. (2024). "Speech by Prime Minister Ulf Kristersson at ceremony in Brussels to mark Sweden joining NATO", <https://www.government.se/speeches/2024/03/speech-by-prime-minister-ulf-kristersson-at-ceremony-in-brussels-to-mark-sweden-joining-nato/>, (16.08.2024).
- Küçük, E. (2024). "Bir Daha Asla Yalnız Kalma": Finlandiya-NATO İlişkileri Çerçevesinde Üyelik Krizi ve Türkiye. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13 (3), 1127-1140.
- Küçük, E. & Kazan, B. (2015). "İsveç ve Ermeni Meselesi (2010-2015)", *Karadeniz Araştırmaları*, 12 (47), 61-86.
- Levin, P. (2023). "The Turkish Veto: Why Erdogan Is Blocking Finland and Sweden's Path to NATO", <https://www.fpri.org/article/2023/03/the-turkish-veto-why-erdogan-is-blocking-finland-and-swedens-path-to-nato/>, (4.11.2024).
- Mitchell, A. W. (2024). "What Sweden's Accession Shows About NATO's Future", <https://www.usip.org/publications/2024/04/what-swedens-accession-shows-about-natos-future>, (8.08.2024).
- NATO (North Atlantic Treaty Organization), (2024). "Sweden officially joins NATO", https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_223446.htm, (18.09.2024).
- Ovalı, A. Ş. (2024). "Türkiye-NATO İlişkilerinde Veto Krizleri: Benzerlikler ve Farklılıklar Üzerine Bir Değerlendirme". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 79 (1), 137-157.
- Özkaya, M., Baştan, Y., & İzgi, B. (2024). "Oyun Teorisi Açısından Türkiye Gözünden Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya Üyelik Süreci". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 24(3), 583-592.
- Panda, J. and Duggal, M. (2024). "Sweden Joins NATO: Implications for the Indo-Pacific", <https://thediplomat.com/2024/03/sweden-joins-nato-implications-for-the-indo-pacific/>, (21.09.2024).
- Pedersen, R.B. (2018). "Bandwagon for Status: Changing Patterns in the Nordic States Status Seeking Strategies?". *International Peacekeeping* 25 (2), 217-241.
- Reuters, (2022). "Erdogan says Turkey not supportive of Finland, Sweden joining NATO", <https://www.reuters.com/world/erdogan-says-turkey-not-positive-finland-sweden-joining-nato-2022-05-13/>, (22.9.2024).
- Reuters, (2023). "Erdogan says Turkey positive on Finland's NATO bid, not Sweden's", <https://www.reuters.com/world/europe/turkey-looks-positively-finlands-nato-bid-not-swedens-erdogan-2023-02-01/>, (23.9.2024).
- Seyaz, A. (2024). "Change and Continuity in North European Security: Finland and Sweden's Membership in NATO". *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 12(1), 129-141.
- Scobbie, I. (2006). *Historical Dictionary of Sweden*. Oxford: The Scarecrow Press.
- Sundelius, B. (1990). "Sweden: Secure Neutrality". *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 512, 116-124.
- Sverigesradio, (2022). "Swedish Foreign Minister: Russian letter not something you answer in five minutes", <https://sverigesradio.se/artikel/swedish-foreign-minister-russian-letter-not-something-you-answer-in-five-minutes>, (10.08.2024).
- T.C. Cumhurbaşkanlığı, (2022), "Üçlü Muhtıra", <https://www.tccb.gov.tr/>, (23.9.2024).
- Türk Diplomatik Arşivi (TDA) (539), 220209/213962/0, 16.02.1949.
- TDA, 539, 220207-213150-0, 15.2.1949.
- TDA, 539, 220209-213962-0, 16.2.1949
- TDA, 539, 220209-213962-0, 16.2.1949.
- TDA, 539, 220209-213962-0, 17.1.1949.
- TDA, 539, 220209-213962-0, 19.2.1949.
- TDA, 539, 220209-213962-0, 5.3.1949.
- TDA, 539, 220209-213962-16, 08.2.1949.
- TDA, 539, 220209-213962-21, 4.3.1949
- TDA, 539, 220209-213962-22, 4.3.1949.
- TDA, 539, 220209-213962-24, 24.2.1949.
- TDA, 539, 219565-213220-2, 23.08.1950.
- TDA, 539, 220480-213992-29, 06.04.1954.
- TDA, 561, 222195-215219-19, 31.01.1956.
- TDA, 561, 222195-215219-21, 03.1.1956.

- The Guardian, (2024). “Sweden finally joins Nato after nearly two-year wait”
<https://www.theguardian.com/world/2024/mar/07/sweden-joins-nato-after-ratification-hungary-drops-opposition>,
(23.09.2024).
- The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (MFA), (2022). “Text of the Minister of Foreign Affairs of Russia Mr. Sergey Lavrov`s written message on Indivisibility of Security addressed to the Heads of Foreign/External Affairs Ministers / Secretaries of the US, Canada and several European countries”,
https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1796679/?lang=en, (11.09.2024).
- The North Atlantic Treaty. (1949). “NATO`s Open Door Policy”, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfefindmkaj/<https://www.nato.int/docu/comm/1999/9904-wsh/pres-eng/04open.pdf>,
(17.09.2024).
- Tingsten, H. (1959). “Issues in Swedish Foreign Policy”. *Foreign Affairs*, 37(3), 474–485.
- Tokatlı, S.G. (2024). “NATO`nun Genişleme Politikasının Ontolojik Güvenlik Çerçevesinde Analizi: İsveç ve Finlandiya Örneği”. *Mevzu-Sosyal Bilimler Dergisi* (12), 573-599.
- Wahlbäck, K. (1967). “Sweden: Secrecy and Neutrality”. *Journal of Contemporary History*, 2 (1), 183–191.
- Wieslander A. and Adamson, E. (2023). “A glimpse of Sweden in NATO: Gotland could be a game-changer for Baltic defense”, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/a-glimpse-of-sweden-in-nato-gotland-could-be-a-game-changer-for-baltic-defense/>, (17.09.2024).
- YLE, (Yleisradio) (2022). “Russia publishes foreign minister`s letter on mutual security to Finland, other EU countries”,
<https://yle.fi/a/3-12298511>, (19.09.2024).

Yazar Katkıları: *Tek Yazar Fikir - Tasarım - Denetleme- ; Kaynaklar- ; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi ; Analiz ve/veya Yorum -; Literatür Taraması ; Yazıyı Yazan ; Eleştirel İnceleme*
Hakem Değerlendirmesi: *Dış bağımsız.*
Çıkar Çatışması: *Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.*
Finansal Destek: *Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.*
Etik Kurul Belgesi: -

Author Contributions: *Sole Author Concept -; Design- ; Supervision -Resources ; Data Collection and/or Processing ; Analysis and/or Interpretation ; Literature Search-; Writing Manuscript- ; Critical Review*
Peer-review: *Externally peer-reviewed.*
Conflict of Interest: *The authors have no conflicts of interest to declare.*
Financial Disclosure: *The authors declared that this study has received no financial support.*
Ethical Committee Approval: -